

VALTIOVARAINMINISTERIÖ
FINANSMINISTERIET

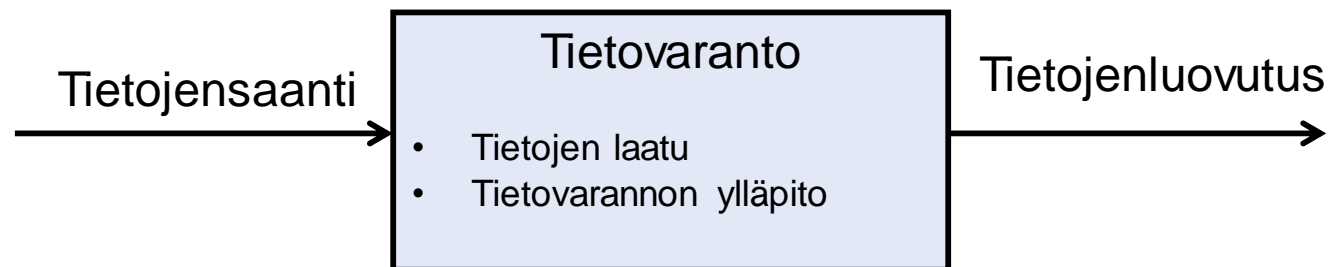
Tietojärjestelmäsääntelyn tarkistus ja uudistaminen

Tietovarantoja koskeva sääntely 26.5.2021

Selvityksen kohde (näkökulmat)

- **Tietovarannon tietojen käyttö päätöksenteossa**
 - tietojen laatua koskeva sääntely
 - tietojen laatua varmistava sääntely (tietojen ylläpito, vastuut, vahingonkorvausvelvollisuudet)
- **Tietovarannon käyttö päätöksenteossa (ulkoiset tietovarantojen)**
 - tietojen hyödyntämistä koskeva sääntelyn (tietojenluovutusmenettelyt ja –tavat, tietojen hinnoittelu)
 - tietovarannon saatavuutta ja käytettävyyttä koskeva sääntely (“palvelutasovaatimukset”)
- **Päätöksenteossa muilta tarvittavien tietojen saantioikeudet**
 - tietojen saantioikeuksia ja luovutusvelvoitteita koskeva sääntely (sääntelytavat, tietojen laatu, tietojensaanti-/luovutustavat)

Selvityksen kohde (analysoitavat säännökset)

- Selvityksen kohteena oleva sääntely:
 - Tiedonhallinnan yleissääntely
 - Yhteisiä tietovarantoja koskeva sääntely (ulkoisten tietovarantojen käyttö)
 - Perustietovarantoja koskeva sääntely
 - Toimialakohtaisia / muita yhteisiä tietovarantoja koskeva sääntely
 - Tietojensaantioikeuksia ja luovutusvelvoitteita koskeva sääntely

Tietovaranto

Tietovaranto / määritelmä

- Tietovaranto = viranomaisen tehtävien hoidossa tai muussa toiminnassa käytettäviä tietoaineistoja sisältävä kokonaisuus, jota käsitellään tietojärjestelmien avulla tai manuaalisesti (TiHL 2 §)
- Yhteinen tietovaranto = useiden toimijoiden käyttöön suunniteltu ja ylläpidetty tietovaranto, jonka tiedot ovat luovutettavissa ja hyödynnettävissä eri tarkoituksiin (TiHL 2 §)
- Tietovaranto, rekisteri, tietojärjestelmä
 - Kiinteistötietojärjestelmä \leftrightarrow lainhuuto- ja kiinnitysrekisteri, kiinteistörekisteri (KTJ-laki)
 - Yritys- ja yhteisötietojärjestelmä \leftrightarrow yritys- ja yhteisötunnusrekisteri (YTJ-laki)
 - Opetuksen ja koulituksen valtakunnallinen tietovaranto \leftrightarrow opinto- ja tutkintorekisteri (L valtakunnallisista opinto- ja tutkintarekistereistä)
 - Viranomaisen rekisteri, yleiseen käyttöön tarkoitettu rekisteri (Julkl), asiarekisteri (TiHL)

Tietojen laatu

- **Hallintolaki:** viranomaisen selvittämisvelvollisuus (31 §), päätöksen sisältövaatimukset (44 §) ja perustelut (45 §)
- **Tiedonhallintalaki:** tietoaineistojen alkuperäisyyden, ajantasaisuuden ja virheettömyyden varmistaminen (15 §),
- **Yleinen tietosuoja-asetus:** henkilötietojen täsmällisyysvaatimus (5 art.), tietojen oikaisumahdollisuus (16 art.),
- **Rikoslaki:** rikosoikeudellinen vastuu (rekisterimerkintärikos 16:7 §, väärän tiedon antaminen viranomaiselle 16:8 §, väärennys, jos kohteena on viranomaisen rekisteri 33:2 §)
- **Taloustiedot:** oikeiden ja riittävien tietojen vaatimukset (TaL, TaA, KuntaL, KirjanpitoL, KirjanpitoA, hyvä kirjanpitolapa)
- **Tilastotiedot:** tilastotiedon laatuvaatimukset (TilastoL 11 §)

Yhteisten tietovarantojen hyödyntäminen

Yhteisten tietovarantojen hyödyntäminen

- Ulkoisten tietovarantojen hyödyntäminen (TiHL 20 §)
- Tietojen saantioikeudet:
 - Tiedonsaanti asiakirjasta (JulkL)
- Tietojenluovuttaminen:
 - Tiedon antaminen asiakirjasta, asiakirjojen antamistavat, salassa pidettävien tietojen antaminen (JulkL)
 - Henkilötietojen luovuttaminen (TsA)
 - Sähköinen luovutustapa (TiHL)
- Tiedoista perittävät maksut:
 - asiakirjan antamisesta perittävät maksut (JulkL), valtion viranomaisten suoritteista perittävät maksut (maksuperustelaki 150/1992), asiakirjojen tai tiedon antamisesta perittävät maksut (KuntaL)
- Tietojen saatavuus ja käytettävyys

Perustietovarannot (perusrekisterit)

- Lainsäädäntö ei sisällä perustietovarannon tai perusrekisterin yleistä määritelmää.
- Perusrekistereille tyypillisiksi ominaisuuksiksi on katsottu tietojen kattavuus, luotettavuus, monikäyttöisyys, tietojen suojaus sekä tunnuseheys
- Perusrekisterijärjestelminä voidaan pitää väestötietojärjestelmää ja siihen kuuluvia rakennustietoja, kiinteistötietojärjestelmää sekä valtakunnallista yritys- ja yhteisö-tietojärjestelmää sekä kaupparekisteriä, yhdistysrekisteriä sekä säätiörekisteriä
- Perusrekistereiden sisältämiin tietoihin liitetään yleensä myös jonkin tasoinen julkinen luotettavuus tai muu vastaava laissa säädetty tietojen luotettavuutta korostava tai sen takaava seikka tai ominaisuus

Perustietovarannot / tietojen laatu (esimerkki)

Tietovaranto	Tiedot	Tietojen laatu	Vastuu tietojen laadusta
Väestötietojärjestelmä	Henkilötiedot	Julkisesti luotettava	Tiedon ilmoittava henkilö
			Tiedon ilmoittava viranomainen
	Rakennus- ja huoneistotiedot		Tiedon ilmoittava viranomainen (rakennusvalvontaviranomainen)
	Kiinteistötiedot		MML (KTJ)
	Hallinnolliset aluejaot		DVV
Kiinteistötietojärjestelmä	Lainhuuto- ja kiinnitysrekisteritiedot	Kiinteistörekisterinpitäjä on korvausvelvollinen, jos rekisterimerkinnässä oleva virhe tai puute aiheuttaa vahinkoa tiedon käyttäjälle	Kirjaamisviranomainen (MML)
	Kiinteistörekisteritiedot		Kiinteistörekisterinpitäjä (MML tai kunta)
Yritys- ja yhteisötietojärjestelmä	Yrityksiä ja yhteisöjä yksilöivät yhtenäiset tunnukset (Y-tunnus)	Tunnus muodostetaan tietojen kirjaamisen yhteydessä	Ilmoituksen kirjaaja (PRH tai Verohallinto)
	Yrityksiä ja yhteisöjä koskevat tunnistetunnus- ja perustiedot	Tietojen laatuun liittyvät mahdolliset oikeusvaikutukset määräytyvät kantarekistereitä koskevien säännösten mukaan	Kantarekisterin ylläpitäjä (PRH tai Verohallinto)
	Yritys- ja yhteisötunnusrekisteri		

- Ainoastaan VTJ:n henkilötiedot on säädetty erikseen julkisesti luotettavaksi

Muut yhteiset tietovarannot

- Tarkoituksena analysoida muutamia toimialojen yhteisiä tietovaranto tietojen laadun sekä tietovarannon näkökulmasta
 - Tulotietojärjestelmä
 - Huoneistotietojärjestelmä
 - Maastotietojen järjestelmä
 - Tie- ja katuverkon tietojärjestelmä
 - Ulkomaalaisasioiden käsittelyjärjestelmä
 - Oikeushallinnon valtakunnallinen tietovaranto

Tietojenluovutus

Tietojen saantioikeudet ja tietojenluovuttaminen

- Samassa kohteessa säännökset sekä tietojen saamisesta että tietojen luovuttamisesta
 - Esim. VTJ:stä luovutetaan tiedot viranomaistehtävien hoitamiseen (väestötietolaki 29 §) vs. poliisilla on oikeus saada tehtäviensä suorittamista varten tiedot väestötietojärjestelmästä (L henkilötietojen käsittelystä poliisitoimissa 616/2019 16 §)
- Erityisesti tietojen luovuttamista koskeva sääntely on hyvin heterogeenista
 - saman tietojen luovuttajan osalta (esim. koulutuksen järjestäjän ”on luovutettava, on toimitettava pyynnöstä, on viipymättä toimitettava pyynnöstä, tulee toimittaa ja on velvollinen antamaan pyynnöstä” tietoja valtion viranomaisille)
 - saman tietojensaajan osalta
 - eri tavalla samassa tiedonhallintayksikössä toimivien viranomaisten osalta
- Tietojenluovutustapa:
 - Tiedon antaminen asiakirjasta, asiakirjojen antamistavat, salassa pidettävien tietojen antaminen (JulkL)
 - Sähköinen luovutustapa – rajapinta, katseluyhteys (TiHL)

Huomioita ja johtopäätöksiä

Huomioita

- Sääntely painottuu tiettyyn tietojärjestelmään (jopa ohjelmistoon)
- Sama säädös koskee sekä tietovarantoa että tietojärjestelmää, tai tarkoitetaan tietovarantoa kun puhutaan tietojärjestelmästä, koska tietovaranto on yleensä toteutettu jollain tietojärjestelmällä
- Säädetään mitä tietoja saadaan käsitellä (TsA vaatimusten täyttäminen), henkilötietojen käsittelystä, rekisterinpitäjyyksistä, käyttötarkoituksista
- Säädetään mitä tietoja tietovarannosta voi luovuttaa ja millä perustein, mutta itse tietovarannon käytöstä ei säädetä muuta kuin että mihin lakisääteisiin tehtävään luovutetaan, ei miten käytetään ao. tietoja
- Tietovarantojen tietojen saatavuudesta ja käytettävyydestä ei ole juurikaan sääntelyä ("palvelutasovaatimus" on kuitenkin olennainen erityisesti jos käytetään ulkoisia tietovarantoja)

Huomioita

- Tietojen laatua koskevaa sääntelyä vain vähän; oikeastaan vain VTJ:n tietyt henkilötiedot on säädetty julkisesti luotettavaksi
- Tietojen laadun varmistavia sääntelytapoja
 - Tietojen julkisuus (esim. YTJ-laki)
 - Vahingonkorvausvelvollisuudet, jos vahinko on aiheutunut virheellisestä tiedosta (esim. kiinteistörekisterilaki)
 - Tietojen laatu tietojen ilmoittajan vastuulla (esim. väestötietolaki)
 - Tietojen laatu ja virheiden mahdolliset oikeusvaikutukset muodostuvat tietojen ylläpidossa käytettävää tietovarantoa koskevasta sääntelystä (esim. maakaari, säätiölaki)
 - Rekisterimerkinnän oikeusvaikutus (esim. osakeyhtiö syntyy vasta, kun se rekisteröidään kaupparekisteriin - osakeyhtiölaki 624/2006 9 §)

Ehdotuksia

- Jos päätöksenteossa käytettävään tietoon liittyy epävarmuutta, tulisiko automaattiseen päätöksenteon yhteydessä esittää myös, mitkä ovat olleet päätöksenteossa käytetyt tiedot ja niiden käsittely?
 - Esim. väestötietolaki 18 §: ”Tietoja saa käyttää henkilöä koskevassa päätöksenteossa vain, jos hänelle annetaan päätöksenteon yhteydessä nimenomainen selvitys tietojen sisällöstä ja käytöstä”
- **Työryhmän arvio sääntelykohteen kehittämistarpeista/sääntelykohteesta**

VALTIOVARAINMINISTERIÖ
FINANSMINISTERIET

Kiitos!

tommi.oikarinen@vm.fi
antti.helin@vm.fi